

BILDANDE AV NATURRESERVATET VARBERGASKOGEN I ÖREBRO KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken förklarar Örebro kommun det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Örebro kommun bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) ska Örebro kommun vara förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets namn:	Naturreservatet Varbergaskogen
Kommun:	Örebro
Län:	Örebro
Lägesbeskrivning:	Naturreservatet Varbergaskogen är beläget mellan bostadsområdena Björkhaga, Oxhagen, Varberga och Mellringe i Örebro.
Församling/Socken:	Långbro församling
Terrängkarta:	10F SO Örebro
Fastighetskarta:	10F 4c
Naturgeografisk region:	26. Skogslandet omedelbart söder om norrlandsgränsen
Kulturgeografisk region:	12. Mälardalens odlingsbygder
Area:	93 ha
Fastigheter och ägare:	LÅNGBRO: 2:44, 2:62, 2:65, 2:77, 2:97, 2:98, 2:99, 2:102, 2:105, 2:106 och 2:129, Örebro kommun.
Förvaltare:	Örebro kommun, Stadsbyggnad - huvudansvaret Örebro kommun, Tekniska förvaltningen – skötselansvaret för befintliga gång- och cykelvägar (inkl. belysning) Örebro kommun, Fritids- och turistförvaltningen – skötselansvaret för elljusspår
Tillsynsmyndighet	Örebro kommun, Miljönämnden

SYFTE

Syftet med naturreservatet Varbergaskogen är att långsiktigt säkerställa och utveckla ett bostadsnära större grönområde med höga rekreations- och naturvärden. Naturreservatet Varbergaskogen ska innehålla en variationsrik skog, av barr- och lövskog med inslag ädellövträd. Biologiskt värdefulla strukturer som död ved, gamla grova träd och lövträd ska förekomma i gynnsam omfattning. Naturreservatet ska utgöra ett värdefullt rekreations- och utflyktsområde för närboende och för besökare från andra delar av Örebro. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

SKÄL FÖR BESLUTET

Skyddet av Varbergaskogen som naturreservat är en viktig del i arbetet med att uppnå Örebro kommuns miljömål för levande skogar och genomförandet av målen i Program för Örebro grönstruktur. Varbergaskogen ingår som ett område med mycket höga värden i programmet för Örebro grönstruktur. I programmet föreslås även området att säkerställas långsiktigt. Här finns stora värden ur såväl socialt som ekologiskt perspektiv.

Naturreservatet ligger i direkt anslutning till ett flertal stora bostadsområden och är redan idag ett viktigt ströv- och rekreationsområde för allmänheten. Inom en kilometer från Varbergaskogen bor det drygt 18 400 personer, och det finns 17 förskolor, 8 grundskolor och ett gymnasium (år 2008). Området ligger också relativt nära övriga delar av Örebro stad. Flera busshållplatser finns i områdets utkanter. Området är lättillgängligt och genom området löper en mängd stigar, vandrings- och cykelleder. Här finns elljusspår och ett flertal grillplatser. Den varierade skogen med en stor blandning av trädslag och olika typer av skötsel kommer att utgöra ett spännande område för lek, undervisning och rekreation.

I naturreservatet Varbergaskogen finns en blandad skog med såväl barr- som lövskogsdelar. I torrare partier, ofta på sandiga marker finns talldominerade bestånd. I fuktigare och mer näringsrika delar är skogen ofta grandominerad och har ett relativt stort inslag av lövträd såsom asp, björk och al. Det finns också lövdominerade bestånd, särskilt i reservatets norra och västra delar. Här är det främst triviala lövträd såsom asp, björk, al och sälg som dominerar, men inslaget av ek, ask, lönn och andra ädellövträd är relativt stort i en del bestånd. Bland de intressanta och värdefulla arter som har hittats i naturreservatet Varbergaskogen kan nämnas tibast, ormbär, tretåig hackspett, mindre flugsnappare och duvhök.

I naturreservatet Varbergaskogen finns redan stora biologiska värden, som kommer att utvecklas. I de nordvästra delarna av naturreservatet kommer den idag glesa skogen att utvecklas till en ädellövdominerad skog med grova och bredkroniga träd och stora värden ur såväl biologisk som estetisk synpunkt. I andra lövrika delar av skogen, t.ex. i reservatets västra delar kommer andelen gamla och grova lövträd att öka. Redan idag talldominerade delar kommer att bibehållas och åldras. Längs vandringsvägar, stigar och i kanter mot bebyggelse och parker kommer skogen att vårdas för att bli gles, öppen och inbjudande. I övrigt kommer gran och andra trädslag att lämnas för att åldras naturligt. Andelen död ved och gamla träd kommer att öka i hela naturreservatet.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar kommunen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form annat än för att nå målsättningen med reservatet
2. anlägga nya vägar annat än de som anges i fastställd skötselplan
3. framdraga mark- eller luftledningar
4. uppföra helt ny byggnad eller annan fast anläggning annat än för pedagogiskt syfte och rekreation
5. införa för trakten främmande växt- eller djurart
6. anordna upplag annat än för områdets skötsel
7. använda kemiska bekämpningsmedel eller andra vådliga ämnen
8. tillföra växtnäringssämnen
9. sätta upp tavla, plakat, skylt annat än tillfälligt eller för områdets syfte och skötsel.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för underhåll av befintliga byggnader, vägar, stigar, kablar/ledningar och andra anläggningar.
3. Stigar får dras om i naturreservatet om det inte motverkar syftet med reservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktigas att tåla sådana intrång i området som behövs för att tillgodose:

1. Områdets vård och skötsel i enlighet med bifogad skötselplan.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. gräva upp och/eller bortföra hotade eller hänsynskrävande växter och djur
2. medföra ej kopplad hund
3. göra upp eld annat än på anvisad plats
4. tälta om man inte fått tillåtelse av förvaltaren
5. ställa upp husvagn annat än på anvisade platser
6. framföra motorfordon annat än på anvisade vägar
7. rida
8. jakt får endast bedrivas i form av skydds jakt i samråd med tillsynsmyndigheten, miljönämnden Örebro kommun
9. anbringa tavla eller därmed jämförlig anordning annat än tillfälligt.

ÄRENDETS BEREDNING

Varbergaskogen ingår som ett område med mycket höga värden i Program för Örebro gröstruktur. Området föreslås i programmet att säkerställas långsiktigt. Här finns stora värden ur såväl socialt som ekologiskt perspektiv.

I Örebro miljömål 2005-2010 finns miljömålet Levande skogar och målsättningen är: *Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden, kulturmiljövärden och sociala värden bevaras och värnas.*

Delmål - Naturreservat och internt skydd: *Örebro kommun ska genom bildning av naturreservat och internt skydd avsätta 1 000 hektar skogsmark för naturvård, samt ytterligare 2 000 hektar för rekreatiönsändamål på kommunal mark senast 2008.*

Området inventerades 1995 med avseende på skogliga naturvärden av Lars Löfgren, på uppdrag av Örebro kommun. Området finns beskrivet i rapporten "Örebro kommunägda skogar, naturinventering – skötselråd". Här anges delar av området som "sumpskog med torrakor och lågor" samt "lövområde med alm". En del intressanta och skyddsvärda arter nämns, såsom skogsalm, kantöra och kuddticka. De beskrivna områdena rekommenderas att till stora delar få utvecklas fritt.

KOMMUNENS BEDÖMNING

Beslutet om naturreservatsbildning stämmer väl med Översiktsplan för Örebro kommun från 2002, Örebro miljömål 2005-2010 och Program för Örebro gröstruktur från 2006.

Örebro kommun bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Beslut i detta ärende har fattats av programnämnd samhällsbyggnad, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Programnämnd samhällsbyggnads ordförande

Kommunstyrelsens ordförande

Kommunfullmäktiges ordförande

Bilagor

1. Avgränsning av naturreservatet Varbergaskogen
2. Skötselplan för naturreservatet Varbergaskogen

Skötselplan för naturreservatet Varbergaskogen i Örebro kommun

1. Syfte

Syftet med naturreservatet Varbergaskogen är att långsiktigt säkerställa och utveckla ett bostadsnära större grönområde med höga rekreations- och naturvärden. Naturreservatet Varbergaskogen ska innehålla en variationsrik skog, av barr- och lövskog med inslag ädellövträd. Biologiskt värdefulla strukturer som död ved, gamla grova träd och lövträd ska förekomma i gynnsam omfattning. Naturreservatet ska utgöra ett värdefullt rekreations- och utflyktsområde för närboende och för besökare från andra delar av Örebro. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Varbergaskogen
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2009-05-19
Läge	Naturreservatet Varbergaskogen är beläget mellan bostadsområdena Björkhaga, Oxhagen, Varberga och Mellringe i Örebro.
Län	Örebro län
Kommun	Örebro
Församling/Socken	Långbro församling
Terrängkarta	10F SO Örebro
Fastighetskarta	10F 4c
Fastigheter	LÄNGBRO: 2:44, 2:62, 2:65, 2:77, 2:97, 2:98, 2:99, 2:102, 2:105, 2:106 och 2:129, Örebro kommun.
Markägare	Örebro kommun
Förvaltare	Örebro kommun, Stadsbyggnad - huvudansvaret Örebro kommun, Tekniska förvaltningen – skötselansvaret för befintliga gång- och cykelvägar (inkl. belysning) Örebro kommun, Fritids- och turistförvaltningen – skötselansvaret för elljusspår
Tillsynsmyndighet	Örebro kommun, Miljönämnden
Naturgeografisk region	26. Skogslandet omedelbart söder om norrlandsgränsen
Kulturgeografisk region	12. Mälardalens odlingsbygder
Total area	93 ha
Markslag	Barrdominerad blandskog ca 10 ha Tallskog ca 10 ha Lövrik blandskog ca 50 ha Lövskog ca 24 ha

2.2 Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar kommunen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form annat än för att nå målsättningen med reservatet
2. anlägga nya vägar annat än de som anges i fastställd skötselplan
3. framdraga mark- eller luftledningar
4. uppföra helt ny byggnad eller annan fast anläggning annat än för pedagogiskt syfte och rekreation
5. införa för trakten främmande växt- eller djurart
6. anordna upplag annat än för områdets skötsel
7. använda kemiska bekämpningsmedel eller andra vådliga ämnen
8. tillföra växtnäringssämnen
9. sätta upp tavla, plakat, skylt annat än tillfälligt eller för områdets syfte och skötsel.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för underhåll av befintliga byggnader, vägar, stigar, kablar/ledningar och andra anläggningar.
3. Stigar får dras om i naturreservatet om det inte motverkar syftet med reservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktigas att tåla sådana intrång i området som behövs för att tillgodose:

1. Områdets vård och skötsel i enlighet med bifogad skötselplan.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. gräva upp och/eller bortföra hotade eller hänsynskrävande växter och djur
2. medföra ej kopplad hund
3. göra upp eld annat än på anvisad plats
4. tälta om man inte fått tillåtelse av förvaltaren
5. ställa upp husvagn annat än på anvisade platser
6. framföra motorfordon annat än på anvisade vägar
7. rida
8. jakt får endast bedrivas i form av skydds jakt i samråd med tillsynsmyndigheten, miljönämnden Örebro kommun
9. anbringa tavla eller därmed jämförlig anordning annat än tillfälligt.

2.3 Naturförhållanden

Varbergaskogen är ett skogsområde nästan helt omgivet av bebyggelse. En smal korridor av åkrar och gräsmarker förbinder dock området med Karlslundsskogen i nordväst. Skogen i naturreservatet är mycket varierad och innehållsrik. Här finns såväl barrdominerade delar med tall och gran som lövskog med inslag av ek och andra ädellövträd.

Geologi

Berggrunden i naturreservatet Varbergaskogen består i öster av granit och centralt i området av metaryolit. I väster finns stråk av sandsten. Jordarterna är lera och sandig morän, där moränen bildar något högre belägna stråk genom området. Det finns endast en marginell topografisk skillnad inom området och naturreservatet ligger till största delen mellan 35 och 40 m.ö.h. Flera skogskärr och fuktiga stråk finns i reservatet, trots att stora delar av området är dikat.

Biologi

I Varbergaskogens naturreservat finns en blandad och varierad skog med såväl barr- som lövskogsdelar. I torrare partier, ofta på sandig morän finns talldominerade bestånd. Här finns en hel del grova tallar som i flera fall är över 100 år gamla. I fuktigare och mer näringsrika delar är skogen ofta grandominerad och har ett relativt stort inslag av lövträd såsom asp, björk, klibbal och sälg. Det finns också lövdominerade bestånd, särskilt i reservatets nordvästra och västra delar. Här är det främst triviala lövträd såsom asp, björk, klibbal och sälg som dominerar, men inslaget av ek och andra ädellövträd är relativt stort i en del partier. Här hittar man bland annat ask, lönn och skogsalm. Skogarna är ofta fuktiga och kärrartade, och här finns ett relativt stort inslag av död ved av främst gran och triviala lövträd. Centralt i området finns en anlagd damm.

Bland de intressanta och värdefulla arter som har hittats i naturreservatet Varbergaskogen kan nämnas de rödlistade fåglarna tretåig hackspett, mindre flugsnappare och entita. Här finns också signalarter såsom tibast, ormbär, blåsippan och duvhök.

2.4 Historisk och nuvarande markanvändning

I början av 1800-talet var Varbergaskogen en del av en större skog som fortsatte vidare norrut mot sjön Lången. Kartor från 1840 och 1864-1867 visar att området även då var skog, eller åtminstone trädbeklätt. Sannolikt har skogen långt tillbaka använts som utmark med skogsbete. Möjligen har små delar, t.ex. de lövrika delarna i nordväst, i perioder brukats som en mer öppen äng eller åkrar.

Så sent som på 1950-talet var Varbergaskogen mestadels omgiven av åkermark. När Örebro stad senare expanderade, växte nya bostadsområden fram runt skogen (Björkhaga, Oxhagen, Varberga och Mellringe). Området planerades då in som ett centralt grönområde för de närboende. Varbergaskogen har under de senare årtiondena tillhört Örebro kommun och har skötts som rekreationskog.

Två kända fornlämningar finns i Varbergaskogen. De är dock inte säkert fastslagna som fornfynd, utan kan möjligen vara naturliga formationer. I områdets nordöstra hörn finns ett antal militärförråd som inte längre används.

2.5 Bevarandevärden för rekreation

Naturresevatet ligger i direkt anslutning till bostadsområdena Björkhaga, Oxhagen, Varberga och Mellringe och inom en kilometer från Varbergaskogen bor det drygt 18 400 personer. Varbergaskogen är ett mycket viktigt närrekreativområde som utnyttjas för bland annat lek, undervisning och motion. Genom och runt området går en belyst och asfalterad cykelväg. Det finns också ett två kilometer långt belyst motionsspår som går genom skogens ytterpartier. Inom området finns flera iordningställda rastplatser. Området är mycket lättillgängligt och ett flertal busshållplatser finns nära naturresevatet i olika väderstreck.

2.6 Pedagogiska bevarandevärden

Inom en kilometer från Varbergaskogen finns 17 förskolor, 8 grundskolor och ett gymnasium. I en enkätundersökning från 2004 uppgav flera förskolor och skolor att de regelbundet använder området för olika slags uteaktiviteter. Ett variationsrikt skogsområde nära bebyggelse har ett stort pedagogiskt värde, särskilt när det gäller kunskapen om ekologi och biologisk mångfald. Området kan också med fördel användas för vetenskapliga studier vid t.ex. Örebro universitet.

2.7 Litteratur/Bakgrundsfakta/Fördjupning

- Ekholm-Pehrson, E., Pettersson, Å. och Hallin, G. (1984). *Naturvårdsöversikt Örebro län*. Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen i Örebro län.
- Gärdenfors, U. (red.) (2005). *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Löfgren, L. 1995 (ms). *Örebros kommunägda skogar. Naturinventering – skötselråd*. Örebro kommun.
- Sandström, U. (red.) (2006). *Program för Örebro grönstruktur. Örebro med närmaste omgivning*. Örebro kommun.

PLANDEL

3. Allmän målsättning

Målsättningen med naturreservatet är att behålla ett värdefullt naturområde med mycket höga värden för rekreation. Såväl natur- som kultur- och friluftsvärden ska vårdas och utvecklas för att långsiktigt säkerställas. I naturreservatet ska det finnas många olika naturtyper, med allt ifrån pelarsalslik tallskog till björkskog och ädellövrika lövskogar. En stor del av skogen kommer att få en vild och naturskogslik prägel. Viktiga strukturer för den biologiska mångfalden, såsom död ved, gamla träd och lövträd, ska öka i mängd. Detta innebär bl.a. att aktiva åtgärder för att påskynda utvecklingen av boträd för fåglar och insekter genomförs. Stigar, vandringsleder, cykelvägar, rastplatser och andra besöksanordningar ska underhållas för att även i fortsättningen göra området lättillgängligt och spännande att besöka. Möjlighet till slätter kan skapas där det är lämpligt, t.ex. utefter några av cykelstråken.

4. Skötselområden med mål och åtgärder

Reservatet har indelats i tio skötselområden (bilaga 2:1):

1. Grönt aktivitetsområde
2. Grandominerad barrskog
3. Lövskog med stor andel ädellövträd
4. Lövsumpskog
5. Tallskog
6. Parkliknande skog med stor andel lövträd
7. Naturskogsartad blandskog
8. Björkskog
9. Lövrik blandskog
10. Serviceanordningar för besökare

Skötselområde 1: Grönt aktivitetsområde (4,0 ha)

Beskrivning

Området karaktäriseras idag av några gamla och övergivna betongförråd omgivna av äldre gran- och tallskog. I kantzoner mot öppen mark ökar inslaget av lövträd, som björk, asp och ung ek.

Mål

En ljus och öppen, lövdominerad blandskog med gröna aktivitetsområden. Här ska finnas öppna gläntor med stort ljusinsläpp. Området fungerar som en mjuk övergång mellan Varbergaparken i nordost och granskogen i väster. Betongförråden bör inte finnas kvar i nuvarande form. Aktivitetsanordningar för barn och ungdomar kan byggas upp i anslutning till de ytor där förråden ligger idag.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 50 %.
- Andelen barrträd är minst 10 %.

- Vidkroniga träd som vuxit upp i öppna solbelysta lägen, växer fria från konkurrerande träd och buskar.
- Död ved i form av döende träd, torrakor och lågor finns.
- Gläntorna är öppna och skötta för att underlätta aktiviteter för besökare.

Skötselåtgärder

- Rekreativsvärderna i området utvecklas.
- Militärförråden tas bort eller byggs om för rekreativsändamål.
- Gläntor med marktäckande fältskikt skapas på några platser genom gallring och röjning i träd- och buskskikten.
- Gläntorna hålls öppna maskinellt vid behov (ev. slåtter).
- Buskar och sly av igenväxningskaraktär röjs bort kontinuerligt. Blommande och bärande buskar som oxel, hagtorn och enstaka större rosbuskar sparas och vårdas.
- Enstaka unga individer av främst ek, asp, ask och andra lövträd sparas kontinuerligt och tillåts växa upp.
- Trädskiktet vårdas så att enstaka träd kan utveckla grova grenverk.
- Vid behov gallring och röjning av framförallt gran för att öka andelen löv och gynna äldre och grövre träd av alla trädslag.
- Farliga träd fälls vid behov och får ligga kvar där de inte försvårar skötseln eller utgör hinder för rekreativsändamål.
- Avslaget hö, grenar och ris transporteras bort eller används i faunavårdande syfte på platser där det inte försvårar skötseln eller utgör hinder för rekreativsändamål.

Skötselområde 2: Grandominerad barrskog (6,0 ha)

Beskrivning

Grandominerad barrblandskog, med en del tall, björk, asp och enstaka andra lövträd. I skogen finns fuktiga stråk med högre andel lövträd. Äldre granar på uppåt 100 år finns i området. I delar av skogen finns relativt mycket död ved av framförallt gran.

Mål

Gammal grandominerad barrblandskog med rik tillgång på död ved och ett naturligt högt inslag av lövträd och gamla träd. Dominerande trädslag är gran, tall, björk och asp. Kantzonen mot parken och bebyggelsen vårdas med hänsyn till de boende. En mjuk övergång eftersträvas mot skötselområde 1 i öster. Minimal skötsel i övrigt ger en naturskogsartad prägel.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 20 %.
- Andelen död ved är minst 30 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Vid behov gallring av gran för att öka andelen löv och gynna äldre och grövre träd av alla trädslag.
- En sluttande brynzon skapas mot parken och bebyggelsen i norr.
- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att gynna den biologiska mångfalden i området.

- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 3: Lövskog med en stor andel ädellövträd (26,2 ha)

Beskrivning

Lövrök och i stora delar gles blandskog i naturreservatets nordvästra del. Bland träden dominerar lövträd såsom björk, asp, sälg, ask, alm, ek och lönn. Här finns dock också en del gran och tall, och i vissa partier dominerar barrträden. I de östra delarna är skogen glesare och mer öppen, med ett välutvecklat fältskikt.

Mål

Lövdominerad flerskiktad skog med en stor andel av ädellöv, såsom ek, ask, alm och lönn. Enskilda träd med hög naturvårdspotential röjs fram och får utveckla breda kronor. Slutligen bildas en glesstammig skog med ett så gott som heltäckande krontak av vidkroniga träd. I vissa delar bibehålls öppna gläntor, där fältskiktet får möjlighet att utvecklas. I framtiden kan bete vara en lämplig metod för att gynna utvecklingen av fältskiktet och av grova och vidkroniga träd. Gamla och grova träd av alla sorter gynnas. I skogen finns en rik tillgång på död ved. Kantzonerna mot park och bebyggelse vårdas med hänsyn till de boende.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 80 % varav andelen ädellövträd är minst 30 %.
- Andelen död ved är minst 30 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Återkommande röjning och gallring som gynnar en hög andel av asp, björk, sälg och ädla lövträd. En stor blandning av trädslag eftersträvas.
- Området gallras successivt för att påskynda utvecklingen av grova och bredkroniga träd. Ädellöv och en stor blandning av trädslag gynnas.
- Grova och bredkroniga träd, samt träd som har potential att utveckla bred krona, frihuggs.
- Gamla och grova träd av alla trädslag behålls och gynnas.
- Utvecklingen av död ved påskyndas genom att låta en stor andel avverkade träd ligga kvar samt skada eller ringbarka stående träd som får dö i förtid.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- Kantzonerna mot parker och bebyggelse vårdas med hänsyn till de boende.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 4: Lövsumpskog (6,6 ha)

Beskrivning

Fuktiga partier med lövdominerad skog. Björk, asp och klibbal dominerar, men här finns också bl.a. ek, sälg, gran och tall. Här finns relativt rikligt med död ved av framförallt lövträd.

Mål

Lövsumpskog med björk, asp, klibbal och en variation bland trädslagen. En stor mängd död ved finns, av olika kvalitet och nedbrytningsgrad. Minimal skötsel ger en naturskogsartad prägel. Enskilda träd med hög naturvårdspotential röjs fram och får utveckla/behålla breda kronor.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 80 %.
- Andelen död ved är minst 40 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Eventuell frihuggning av gamla och grova lövträd och träd med potential att utveckla bred trädkrona.
- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att gynna den biologiska mångfalden i området, ex. minska graninslaget.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- Eventuell igenläggning av diken i delar av området med bra förutsättningar, för att förstärka sumpskogens karaktär och öka dess utbredning.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 5: Tallskog (10,3 ha)

Beskrivning

Talldominerad blandskog av varierande ålder.

Mål

En äldre och gles tallskog med litet inslag av gran och lövträd. Området är glest trädbevuxet och skogen pelarsalslik. Viss föryngring av tall sker på sikt. Det finns en del stående och liggande död ved.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen tall är minst 80 %.
- Andelen gamla och grova tallar ökar.
- Det sker på lång sikt en viss föryngring av tall.
- Andelen död ved är minst 20 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Vid behov gallring för att gynna utvecklingen av bredkroniga och gamla tallar.
- Eventuella åtgärder för att skapa föryngring av tall eller för att öka den biologiska mångfalden i stort.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 6: Parkliknande skog med en stor andel lövträd (13,6 ha)

Beskrivning

Relativt lövrik blandskog i naturreservatets utkanter. Bland träden dominerar björk, asp, tall och gran men här finns också inslag av ek, ask, lönn och andra lövträd.

Mål

Lövrik flerskiktad blandskog med en stor andel ädellöv. Skogen bildar en mjuk och inbjudande övergång mellan bebyggelse, park och tätare skog. Enskilda träd med hög naturvårdspotential röjs fram och får utveckla bredare kronor. En hög täckning i trädskiktet eftersträvas. I den befintliga ungskogen i nordost gynnas lövträd såsom asp, björk, ask och ek för att ytterligare öka lövinslaget. Gamla och grova träd av alla sorter gynnas. I skogen finns en rik tillgång på död ved. Kantzonerna mot park och bebyggelse vårdas med hänsyn till de boende.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 50 % varav andelen ädellövträd är minst 20 %.
- Andelen tall är minst 10 %.
- Andelen gamla och grova träd bibehålls eller ökar.
- Andelen död ved är minst 20 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Återkommande röjning och gallring som gynnar en hög andel av framför allt asp, björk, sälg, tall och ädellövträd. En stor blandning av trädslag eftersträvas.
- Grova och bredkroniga träd frihuggs, samt träd som har potential att utveckla bred krona.
- Gamla och grova träd av alla trädslag behålls och gynnas.
- Utvecklingen av död lövved påskyndas genom att låta en stor andel avverkade träd ligga kvar.
- Kantzonerna mot parker och bebyggelse vårdas med hänsyn till de boende.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 7: Naturskogsartad blandskog (19,8 ha)

Beskrivning

En varierad skog på frisk eller fuktig mark, med såväl barrskogsdominerade bestånd som lövrika bestånd. Bland barrträden dominerar gran och bland lövträden björk och asp, men andra trädslag förekommer. Även träd- och beståndsåldrarna varierar mycket inom området. Området innehåller en liten damm med tillhörande rastplats.

Mål

Gammal och varierad blandskog med rik tillgång på död ved och ett naturligt högt inslag av lövträd och gamla träd. Dominerande trädslag är björk, asp, sälg och gran men trädslagsblandningen är stor. Minimal skötsel ger en naturskogsartad prägel. Områdets damm sköts för att vara en trevlig utflyktspunkt och vattennivån säkerställs.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 50 %.
- Andelen död ved är minst 40 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att gynna den biologiska mångfalden i området.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- Eventuell igenläggning av diken i delar av området med bra förutsättningar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 8: Björkskog (1,9 ha)

Beskrivning

Relativt ung björkskog, med föryngring av gran under björkarna.

Mål

Björkdominerad lövskog med inslag av andra lövträd och enstaka granar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen björk är minst 60 %.
- Andelen lövträd är minst 90 %.
- Andelen död ved är minst 30 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Återkommande röjning och gallring som gynnar en hög andel av framförallt björk och andra lövträd och som påskyndar utvecklingen av grova och bredkroniga träd.
- Gamla och grova träd av alla trädslag behålls och gynnas.
- Utvecklingen av död ved påskyndas genom att låta en stor andel avverkade träd ligga kvar samt skada eller ringbarka stående träd som får dö i förtid.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 9: Lövrik blandskog (5,6 ha)

Beskrivning

Småbruten och lövrik blandskog med främst gran, björk, asp och andra lövträd. Ett visst inslag av ädellövträd såsom ek, ask och alm finns. Skogen är luckig och har en varierad åldersstruktur. Små gläntor finns kvar som rester efter tidigare bebyggelse. I väster finns ett öppet parti på gammal åkermark.

Mål

Gammal och varierad lövblandskog med rik tillgång på död ved och ett naturligt högt inslag av död ved och gamla träd. Dominerande trädslag är björk, asp, sälk och gran men trädslagsblandningen är stor. Skötseln bidrar till att behålla luckigheten och gläntorna i skogen.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen lövträd är minst 40 %.
- Andelen död ved är minst 40 m³/ha.

Skötselåtgärder

- Kontinuerlig röjning av gläntor för att bibehålla olikåldrad och flerskiktad skog.
- Det öppna partiet i områdets västra del bibehålls.
- Ett småvatten anläggs och upprätthålls med fördel i det öppna området i väster. Området närmast småvattnet i söder hålls öppet (slåttras) för att ge en solexponerad vattenyta.
- En mjuk övergång med sluttande brynzon skapas mot det öppna partiet i väster.
- Kantzonerna mot parker och bebyggelse vårdas med hänsyn till de boende.
- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att gynna den biologiska mångfalden i området.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 10: Anordningar för rekreation

Anordningar för rekreation delas nedan in i stigar, rastplatser och entréer.

Stigar

Beskrivning

Genom Varbergaskogen löper flera cykelbanor och gångbanor. Skogen genomkorsas dessutom av en mängd stigar av olika storlek och kvalitet. Här finns också ett ca 2 km långt elljusspår. Cykel- och gångbanorna fungerar som viktiga kommunikationsstråk mellan de olika bostadsområdena och in mot centrum. I övrigt används elljusspår och stigar främst för rekreation.

Mål

Det ska vara lätt att röra sig och hitta i Varbergaskogen. De stigar som är angivna på kartan i bilaga 2:2 ska bibehållas och vårdas. Stigarna delas in i tre kategorier efter storlek, skötsel och användning: 1. asfalterade cykel- och gångbanor, 2. stora stigar och 3. övriga prioriterade stigar. Utformning och skötsel för de tre olika stikategorierna beskrivs nedan. Stigarna gör olika delar av naturreservatet tillgängliga i olika hög grad och för olika typer av ändamål och önskemål. Ett välhållt stigsystem bidrar till att skapa trygghet för människor som rör sig i naturreservatet.

Utformning och skötselåtgärder för de tre stikategorierna

1. Asfalterade cykel- och gångbanor. Dessa stigar ska vara minst 3 m breda och asfalterade. Stigarna ska vara lättillgängliga för cyklar, rullstolsburna och för barnvagnar. En zon på 5-10 m från stigarnas kant röjs och vårdas så att sikten är god. Där förutsättningar finns används slätter. Eventuella träd som faller över stigen tas

bort. Eventuella farliga träd fälls och läggs i lämpligt skötselområde. Stigarna är framkomliga även vintertid.

2. Stora stigar (röd och blå stig, samt elljusspåret). Icke asfalterade stigar med hög framkomlighet. Stigarna är minst 2 m breda. Stigarna är framkomliga för funktionshindrade med medhjälpare och barnvagnar. En zon på minst 2 m från stigarnas kant röjs och vårdas så att sikten är god. Eventuella träd som faller över stigen tas bort. Eventuella farliga träd fälls in mot skogen.

3. Övriga prioriterade stigar. Mindre, upptrampade stigar som upprätthålls och finns markerade på kartor och informationstavlor. Träd som faller över stigen delas eller läggs åt sidan.

Rastplatser

Beskrivning

Ett flertal rastplatser finns inom området.

Mål

Samtliga rastplatser som är markerade på kartan i bilaga 2:2 ska bibehållas och vårdas. Rastplatserna ska ha en god standard och vara välhållna. Minst tre av rastplatserna ska vara tillgängliga för funktionshindrade.

Skötselåtgärder

- Kontinuerlig tillsyn och skötsel av iordningställda rastplatser.
- Kontinuerlig röjning och säkring av iordningställda rastplatser.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- Befintliga bänkar vårdas och byts ut vid behov.

Entréer

Beskrivning

Flera ingångar finns till området, från omkringliggande bostadsområden i alla väderstreck. Ett större gång- och cykelstråk kommer från centrum i reservatets östra kant. Ingångarna är dels via större gång- och cykelvägar och dels via större eller mindre stigar in i skogen.

Mål

Entréerna ska vara tydliga och inbjudande. På informationsskyltar vid entréerna ska det finnas information om naturreservatets naturvärden, rekreativvärden och historik. På skyltarna ska det också finnas kartor och föreskrifter.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Minst tre större entréer enligt kartan i bilaga 2:2 ska finnas.
- Minst fyra mindre entréer enligt kartan i bilaga 2:2 ska finnas.
- Minst sju informationsskyltar i gott skick ska finnas vid entréerna som är markerade i kartan i bilaga 2:2.

Skötselåtgärder

- Informationsskyltar med kartor och föreskrifter tas fram och sätts upp.
- Röjning och säkring av de entréer som är angivna på kartan i bilaga 2.2.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.

- Kontinuerlig tillsyn och skötsel av entréer och informationstavlor.

5. Övrigt

Jakt

Skydds jakt får bedrivas i samråd med förvaltaren.

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Örebro kommun.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

6. Uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Örebro kommun ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Uppföljning görs snarast möjligt efter att skötselåtgärden har genomförts. Den som anlitas för att genomföra åtgärderna ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som utförts och när de utförts.

Uppföljning av bevarandemål

- Varje år för entréer, informationstavlor, rastplatser och stigar.
- Vart 10:e år för vedartad igenväxningsvegetation i skötselområde 1.
- Vart 10:e år för andel gran och barrträd.
- Vart 10:e år för andel löv och ädellöv.
- Vart 10:e år för andelen björk i skötselområde 8.
- Vart 10:e år för vidkroniga träd.
- Vart 10:e år för andelen tall och föryngring av tall.
- Vart 10:e år för andelen grova träd och mängden död ved.

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötsel-åtgärder

Skötselåtgärd	Var	När	Prioritet	Finansiering
Ny informationsfolder	10	Senast 2009	2	Reservatsanslag
Information på internet	10	Senast 2009	2	Reservatsanslag
Ny informationstavla	10	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Iordningställande av stigar, rastplatser och entréer	10	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Iordningställande av skötselområde 1	1	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Uppföljning av restaureringsåtgärder	Alla områden	Senast ett år efter restaurering	1	Reservatsanslag
Slätter och röjning av buskar och sly i gläntor	1	Årligen	1	Reservatsanslag
Uppföljning av vedartad igenväxningsvegetation	1	Årligen	1	Reservatsanslag
Tillsyn, underhåll och säkring av stigar, entréer, rastplatser och aktivitetsanordningar	1, 10	Årligen	1	Reservatsanslag
Tillsyn av gränsmarkering	Hela reservatet	Årligen	2	Reservatsanslag
Röjning av gläntor	9	Efter behov	2	Reservatsanslag
Röjning/gallring	Alla områden	Efter behov	1	Reservatsanslag
Frihuggning av gamla och grova träd	Alla områden	Efter behov	1	Reservatsanslag
Uppföljning av andel björk, löv, ädellöv och gran	Alla områden	Vart 5:e år	1	Reservatsanslag
Uppföljning av vidkroniga träd	1, 3, 4, 5, 6, 8	Vart 5:e år	1	Reservatsanslag
Uppföljning av stigar, entréer, rastplatser och informationstavlur	10	Vart 5:e år	1	Reservatsanslag
Uppföljning av mängd död ved och andelen grova träd	Alla områden	Vart 10:e år	1	Reservatsanslag
Uppföljning av andel tall, gamla grova tallar och föryngring av tall	5, 6	Vart 10:e år	1	Reservatsanslag

Bilagor:

Bilaga 2:1 Karta med skötselområden

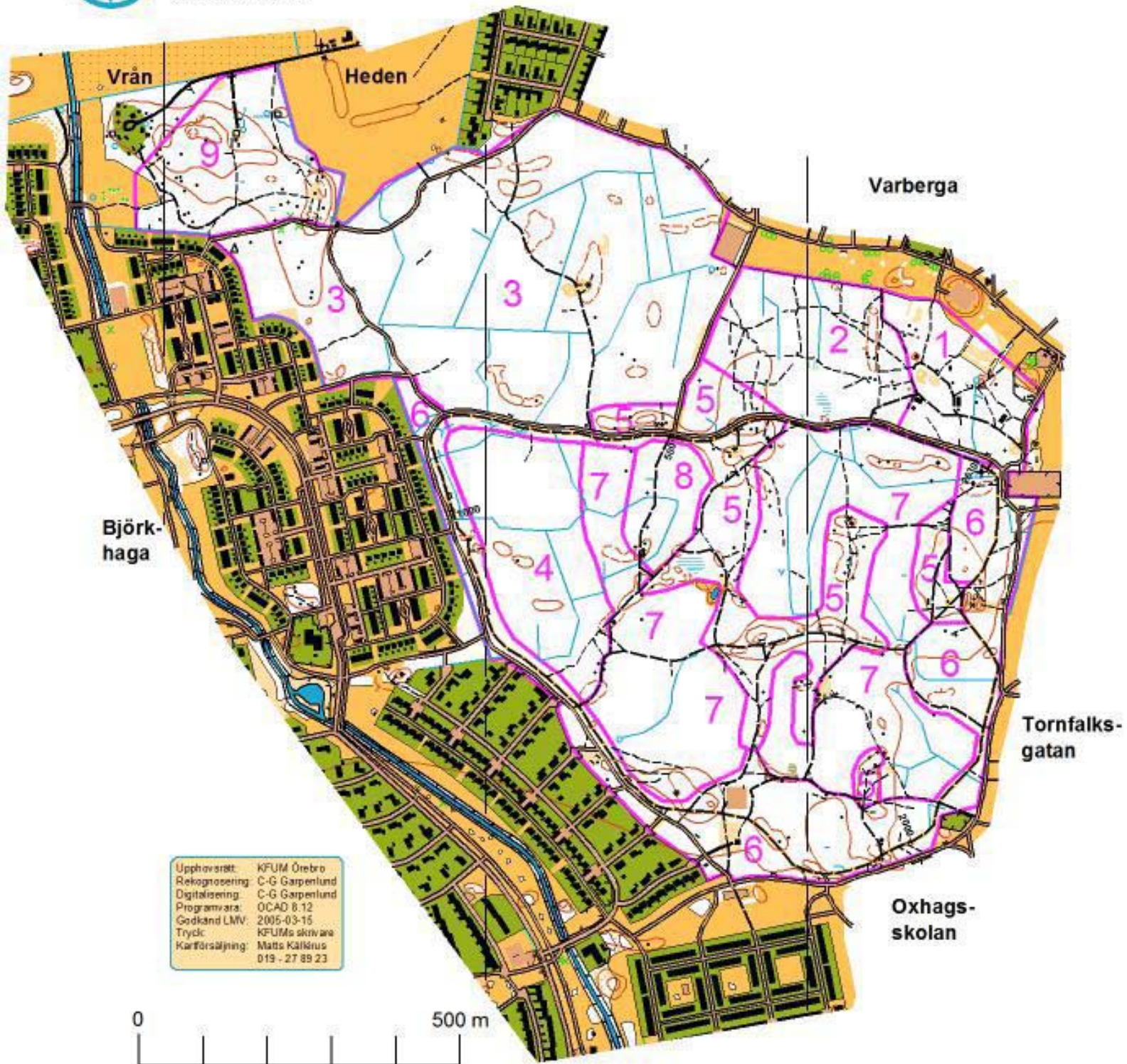
Bilaga 2:2 Karta med besöksanläggningar

KFUM
ÖREBRO
ORIENTERING

Skötselområden i naturreservatet Varbergaskogen

Bilaga 2:1
Änr: Sam 8/2008

Teckenförklaring

- Stor väg, gata
- Smal väg / körväg
- - - Stig, stor / liten
- ■ ■ Byggnader

- • Sten, stor / liten
- ~ Höjdkurvor
- Göl
- ▒ Sankmark
- Dike, bäck

- Asfalt eller grusyta
- Tomtmark
- Gräns skötselområde
- 6 Skötselområde nummer

